

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies octavus et nonus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1865 [erschienen] 1866

De SS. Palatiæ Et Laurentia VV. MM. Anconæ In Italia Sylloge Sanctarum
Martyrum in sacris Fastis memoria, cultus sacer Auximi et Anconæ, gesta
incerta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72229](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72229)

▲ τῶ δράκοντος ἠφάνισται. Φασὶ γὰρ αὐτοῦ εἰκοσι πῆ-
χαις ἔχειν τὸ πλάτος, καὶ τὸ μήκος ὀγδοήκοντα. Διὰ
τοῦτο κρατῆθεις, τὰς σάρκας σιδήροις κατατέμνεται,
καὶ ἐν ἐσχάρᾳ πυρκαϊκῆν ὄπτᾳται· ἐν ταύτῃ ἀπα-
θῆς διαλύσεται. Καὶ ταῦτα ἐπῆγον τῶ Ἁγίῳ οἱ ἀλι-
τῆριοι, καὶ περ θοράδος ἐπομένης αὐτῶ, καὶ φωνῇ ἀν-
θρώπινῃ ἐλεγχοῦσθαι τὴν τοῦ παρούσιου φύσιν. Ὁ
δὲ Ἅγιος, ἐν ᾧ ἦν ἰσάμενος τόπος, ἐξείλετο πηγῆς
ἀναδοθεῖσθαι, καὶ τοῦς παρατυχόντας βαπτίσας, αὐτίκα
ἀνεπάυστο ἐν Κυρίῳ.

enim, sicut, in latitudinem cubitos habuisse vigin-
ti, in longitudinem vero octoginta *δ*. Captus ea
de causa, ferro conciditur et candenti injectus
assatur craticulae, e qua surgit illæsus. Atque
hæc quidem Sancto mala intulere profani, quam-
quam illum dama sequeretur, et voce humana
impietatis crudelitatem redargueret. Sanctus ve-
ro, elicit, eodem, quo consistebat, loco, repen-
tino fonte, hominesque passim baptizans; paulo
post in Domino requievit *c*.

ANNOTATA.

a Hunc in Deorum numero fuisse ethnicis, liquet ex Lactantio lib. de Mortibus persecuto-
rum cap. 33, ubi de Galerio Maximiano fædo ulcere percusso ait: Confugitur ad idola. Apollo
et Asclepius orantur. Quidam Æsculapii nepotem fuisse voluit: sed ipse Æsculapius indicari
videtur, servata voce Græca Ἀσκληπίου.

b Fidem hæc superant.

c Præmittuntur huic Elogio bini hi versus:

Κόσμου μεταστάς καὶ Θεῶ προσεγγίσας,

Σὺς εἶμι, καὶ σώσον με, φησὶν, Ἄρτεμον.

Deo appropinquans, raptus e terra, Artemon,

Tuus, inquit, ego sum, meque tu salva, Deus.

DE SS. PALATIATE ET LAURENTIA VV. MM.

ANCONÆ IN ITALIA

SYLLOGE

J. B.

Sanctarum Martyrum in sacris Fastis memoria, cultus sacer Auximi et
Anconæ, gesta incerta.

Sub Diocle-
tiano.
Sanctarum
martyrum
in Fastis sa-
cris memo-
ria

Si sanctas virgines et martyres Palatiam
et Laurentiam, quas alii separatim, diver-
sisque diebus memorant, nos hodie simul
damus, id ea de causa facimus, quod passim
in Opere nostro Majores nostri Martyrologii
Romani ordinem sequi constituerint: id autem
hodie utramque Virginem Martyrem simul hoc
modo annuntiat: Anconæ sanctarum Palatiatis
et Laurentiæ, quæ in persecutione Diocletiani
sub Dione præside in exilium deportatæ, labori-
bus et ærumnis confectæ sunt. Ferrario tam in
Catalogo Sanctarum Italiæ, quam in Catalogo
Sanctorum Generali Laurentiam quidem ad Ca-
lendas Octobres, Palatiam vero ad diem VII
Octobris memorare visum est, quamquam Mar-
tyrologio Romano utramque ad diem VIII Octo-
bris inscribi, non ignoraret: facti sui ad diem
I Octobris in Catalogo Sanctarum Generali in
Annotatis ad S. Laurentiæ annuntiationem his
verbis rationem promittit: Ex Tabulis Anconita-
næ ecclesiæ hac die. In Martyrologio Romano
de ea una cum S. Palatia agitur die VII hujus.
Sed ecclesiæ predicta de illis separatim agit, hac
die de Laurentia, et die VII de Palatia. Non tamen,
qui Romanum Martyrologium emendarunt,
primi fuerunt, qui S. Palatiam ad diem VIII
Octobris annuntiarunt Anconæ; cum id etiam
Petrus Equilinus, qui seculo XIV floruit, fece-
rit lib. XI cap. 130, fol. 291 his verbis: Pala-
tia sancta eodem die Anconæ quievit, licet haud
satis e vero abs illo dictum videatur, S. Pala-

tiam, ut infra videbitur, Anconæ, quæ Italiæ
portus ad mare Adriaticum episcopalis in di-
tione Ecclesiastica civitas est, obiisse.

3 Castellanus quoque alio S. Palatiam, alio
S. Laurentiam die in Martyrologio suo Univer-
sali annuntiat: hanc his verbis ad diem I Octo-
bris: Eodem die obitus S. Laurentiæ, Anconæ
cultæ et una cum S. Palatiæ Dionis iudicis
jussu sub Diocletiano ob fidem in exilium mis-
sæ: alteram ad diem VIII Julii hoc modo: Eodem
die natalis S. Palatiatis fidei causa, sub imperatore
Diocletiano et Dione iudice in exilium misse,
cui Auximi in Marchia Anconitana ecclesia sa-
cra est. Sed cur eam ad diem VIII Julii Castel-
lanus consignavit? Num forte eam eo die Auximi
coli, e recentioribus notitiis sibi in Gallias
missis Castellanus didicit? Utrum res ita sese
habeat, ignoro: sed in Calendario festivitatum
Sanctorum, quæ ex antiqua ecclesiæ Auximane
consuetudine duplici Officio celebrantur, jussu
Antonii Bicchii, ejusdem civitatis episcopi, Ma-
ceratæ anno 1656 edito, ad mensem Octobrem
ita lego: VIII Palatiatis virginis et martyris du-
plex. Ecclesia parochialis Auximi. Utramque
conjunctis Castellanus die VIII Octobris, supra
recitatis addens, utramque laboribus et ærumnis
fuisse extinctam. Hæc de martyrologis, variis-
que, quibus utraque vel una sanctarum Virginum
Martyrum signatur; pauca de earum cultu dica-
mus.

varis diebus
signatur:
F

3 Templum

ACTORE
J. B.
cultum vero
sacrum Au-
ximii S. Pa-
latias.

3 *Templum suo nomini dicatum Auximi, atque ecclesiasticum ibi cultum obtinuisse S. Palatiam, ex Castellano et Calendario Auximensi audivimus: conditor illius patria Anconitanus fuit, S. nimirum Benevenutus, Auximanus antistes, ut in Synopsi ejus historica apud nos tom. III Martii pag. 395, num. 15 ex Joanne Baldo, Auximano canonico, in Vita ejusdem sancti Episcopi, anno 1276 mortui, dictum est; quo quidem insigni ille specimine pietatem singularem, qua in Virginem, sua in patria, non quidem, ut Baldus ait, natam; sed præcipue, ut mox videbimus, cultam, ferebatur, egregie testatam voluit. Singularine etiam cultu Auximi S. Laurentia aut gavisia fuerit olim, aut gaudeat hodie, unde colligerem, nihil occurrit hactenus: at si de utriusque cultu sacro apud Anconitanos quaeritur, longe sese res aliter habet: De S. Palatiæ Ferrarius in Catalogo Generali Sanctorum ad diem VII Octobris in Annotatis ait: Eius festum cum Octava tanquam urbis patronæ celebratur. Urbis Anconitanæ Patronam pariter vocat in Catalogo Sanctorum Italiæ ad VII Octobris diem. Qua occasione in Patronam ab Anconitanis electa fuerit S. Palatias, haud liquet: Julianus Saracenus, patricius Anconitanus, et canonicus decanus ecclesiæ cathedralis in Notitiis historicis civitatis Anconitanæ, Romæ anno 1675 editis, ad annum 304 refert, earum sanctarum Virginum corpora ab anno 304, cui illarum martyrium illigat, Anconæ latuisse, donec sub annum Christi 400 in lucem eruta fuerunt.*

Anconæ vero obtinuit utraque.

4 *Hæc porro, sua ætate in ecclesia Cathedrali S. Cyriaci arcæ inclusa, servata fuisse scribit; at ignorare sese, quando in eam illata fuerint; uti nec, quæ fuerit supplicationis, quæ die VI Octobris, seu pridie festi S. Palatias apud Anconitanos ex Ferrario institui solebat, causa; ferre tamen traditionem antiquam, barbarorum obsidione earum ope Anconam fuisse olim liberatam; atque inde fieri facile potuisse, ut in Patronarum suorum numerum ab Anconitanis fuerint relatæ, decretaque in earum honorem annua ista supplicatio; quæ quamquam probabilia videri possint, vellem tamen antiquis probatisque testimoniis et explicare distinctius, et firmare solidius posse: sub Totila a Gothis obsessa fuit Ancona et in discrimen adducta, ut scribit Procopius lib. IV de bello Gotthico cap. 23: at tam antiquam esse supplicationem, aut jam tum S. Palatiam in patronam fuisse ab Anconitanis electam, affirmare non ausim. At quoniam hæc antiquum sanctarum Virginum apud Anconitanos cultum satis, licet universim dumtaxat, ostendunt, et inveniendorum antiquiorum ampliorumque testimoniorum vix sit relicta spes, ad aliud cultus sacri, et Anconitanorum erga Palatiam saltem venerationis specimen veniamus. Seculo XVI Anconitani cum Monti pietatis in sua urbe erecto satis superque, unde pauperum subveniretur inopia, prospectum esset, eidem certis redditibus detractis, monasterium pro quadraginta vel quinquaginta sanctimonialibus Ordinis S. Claræ sub invocatione S. Palatias erexerunt Sixti V venia, prout patet e Pontificis dicti Brevi, anno 1588 die XXI mensis Maii dato, anno Pontificatus ejus IV, et a Juliano Saraceno part. 2 lib. XI pag. 429 et seq. exhibito, cujus initium est: Exponi nobis nuper fecerunt dilecti filii Communitas nostræ Anconitanæ civitatis etc: Celerim non modo S. Palatiam, sed etiam S.*

Laurentiam ab Anconitanis tutelariis Sanctis D fuisse adscriptam, ait Ughellus Italiæ sacræ auctæ tom. I col. 325 ita de Ancona scribens: Ditant etiam eandem civitatem S. Liberii confessoris, Joannis Armeniæ Minoris regis filii, SS. Palatiæ et Laurentiæ virginum et martyrum reliquiæ, quos inter tutelares Divos Ancona veneratur et colit. Romæ denique etiam servari ac coli S. Laurentiæ Anconitanæ reliquiæ in Oratorio S. Mariæ, in platea Julia sito, scribunt Julianus Saracenus supra laudatus part. 2 lib. 2 pag. 62, et Pancirolo de Thesauris absconditis Romæ, Regione XI, ecclesia 16. Atque hæc quidem pauca de utriusque sanctæ Virnis cultu dicenda habui.

5 *Quod si quis quaerat, quæ fuerint earum gesta; en illa, prout potissimum ex Actis S. Palatias et monumentis ecclesiæ Anconitanæ a Ferrario in Catalogo Sanctorum Italiæ contracta fuerunt: ad diem I Octobris ita de Laurentia scribit: Laurentia virgo Anconitana, S. Palatiæ virginis sociæ sive ancilla (erat enim Palatia clarissimo genere nata) una cum illa diu in persecutione Diocletiani sub Dione præside cruciata ac in ignem injecta, cum ex eo inviolata exisset, jussu Dionis, saxo ad collum alligato, utraque in altum mare demergitur; sed ab angelo ereptæ naviculæ impositæ in exilium deportari jubentur. Quæ tempestate ad littus Centumcellense delatæ a Promoto Tusciæ proconsule Romam ad imperatorem vincetæ mittuntur: qui illas apud Firmum Piceni civitatem exulare jussit. Ubi Deum precatæ, ut se a tantis ærumnis ad se evocaret, Nonis Octobris lætæ ad Sponsum migraverunt. Corpus Laurentiæ cum aliquandiu ignotum fuisset, hac die Anconæ repertum est. Ad diem VII Octobris ita de S. Palatiæ: Palatia, quæ et Palatias, virgo Tyria clarissima, a patre cum Laurentia nutrice ob egregiam formam in turre asservabatur; quæ, cum clam Christum coleret, ab ancillis, quod Deos non curaret, apud patrem accusata, ab eo varie cruciatur: jussa enim Deos venerari, eos execrata immaniter cæditur, quod tortores defatigatos vires deficerent.*

6 *Carcere aliquot dies sine cibo et potu inclusa, ab angelo refecta, ad fortiter dimicandum roborantur. Educta itaque ad prætorium ferro vinceta, cum nollet diis sacrificare, in ignem injectur; verum flamma ab ea refugiens plurimos ex idololatriæ interfecit. Quare pater illam Dionis præfecto extremo supplicio puniendam tradit. Qui illam, saxo ad collum alligato, in profundum maris demergi jubet. At ab angelis erepta et super undas ambulans rursus comprehensa naviculæ una cum Laurentia in exilium deportanda imponitur. Quæ tempestate ad littus Centumcellense delatæ, a Promoto Tusciæ proconsule ad Diocletianum imperatorem comprehensæ, vincetæque mittuntur. Cum vero imperator eas Firmum in exilium amandasset, illæ Deum, ut se e tantis ærumnis ad se evocaret, vehementius precatæ, in pace migraverunt ad Sponsum Nonis Octobris. Quarum corpora Anconæ condita sunt. Nescio, num congruenter satis Ferrarius S. Laurentiam, Palatias in exilio sociam, virginem faciat Anconitanam, Palatiam vero Tyriam, Tyri nempe in Tuscia prope lacum Vulturnum, ut quibusdam placet, natam; qua in re fabulosus S. Palatias Actis seu Passioni nimium Ferrarius tribuit.*

Sed gesta earum, quæ ex Ferrario

E

recitantur,

F

A tribuit. Malim conjicere, utramque Anconæ quidem natam, sed in exsilio Firmi mortuam, hinc autem eecta earum corpora Anconitanos Christianos apud sese tumulasse; nisi utraque forte (quod sane de Palatiæ Petrus Equilinus tradit) Anconæ post varios cruciatus indictumque exsiliū diem suum obierit.

ex Actis,

7 Suspiciari sic sane licet, quod, quæ exstant, S. Palatiæ Acta, adeo parum sint verosimilia, ut via fidei quidquam mereantur. Geminum illorum apographum habemus, alterum ex archivio Anconensi ad nos anno 1649 a P. Henrico Lindano Laureto missum; alterum e Ms. K Vallicellana fol. 524 descriptum: hoc S. Palatiæ Tyri natam ait, nempe in Tuscia prope lacum Vulsinum, ut aiunt: sed exstiteritne in rerum natura eo loci unquam Tyrus, haud satis liquet, ut ostendit Pinus noster ad diem xxiv Julii § 2 Commentarii in Passionem S. Christinæ. Tyrum non nominat apographum Anconense; sed quantum ad reliquorum substantiam, licet Vallicellano paulo contractius, satis cum hoc passim congruit; ut nihilo melioris notæ appareat, quam illud. Porro

B Palatiæ virginem, ut habet apographum Vallicellense, undecim annorum Puellam ob formæ præstantiam pater, gentilis homo, sed illustris, una cum Laurentia, ejus nutrice, seu moderatrice turri inclusit; quod Danaës fabulam sapit. Cum deos eam spernere, ex ancillis intellexisset, multis, quos hic referre nil juvat, sermonibus cum ea agit, ut diis sacrificet; illa, se sacrificaturam sed Deo vero, pollicetur; quod cum de diis suis dictum putaret pater, Filiam tantisper dimisit. Illa interim ad preces conversa angelum sibi adstantem videt, a quo crucis signo munitur ad certamen: sed ut nec corpori vires deessent, prodigiosum, nescio quem, panem sibi appositum invenit, quo duodecim dierum, quam tulerat, inediam pelletet; quæ quam fabulosa sint, satis apparet.

fidem non merentibus,

8 Posthæc patris idola confringit, pauperibusque distribuit, turri scilicet inclusa, nec ancillis aliis, quam gentilibus, stipata. Postero die revisens Filiam pater, ubi, quid de diis suis factum sit, intelligit, nec a proposito suo verbis illam dimoveri videt, primum in faciem cædi, tum denudatam a duodecim successive viris, quoad deficerent, virgī capulare jussit: illa interim durius, quam sanctæ Virginis ferat mansuetudo, et in patrem reverentia, his verbis increpat: Impudice et sine honore, abominabilis Deo, ecce, qui me cedunt, non habent virtutem, idola dico, quæ adoras, non possunt dare eis virtutem. In vincula dein et in carcerem conjecta matris preces blanditiasque cotemnit; conjicitur dein in ignem; sed illæsa abs illo permanet, a quo tamen

mille quingenti idololatræ absumuntur. Succedit patri novus judex, nempe Dion præfectus, qui illam noctu, sacro ad collum alligato, in mare præcipitem dari jussit: at ubi id contigit? An Tyri? Sed nullum ibi mare, dicitur debuerat vel in flumen, vel lacum Vulsinum projecta. Anconæ quidem id fieri potuit; sed nullum de Ancona in Passione hujus auctor verbum fecit. At ubicumque res facta sit, en novum iterum prodigium: in mare projecta angelorum manibus suscepta, super undas gradiens ad litus properat. Hinc ad Dionem reducta, Romam ad Diocletianum mittitur: cum autem tempestate acta Centuncellas appulsa esset, a Promoto, Tusciæ consule, Romam dirigitur; unde a Diocletiano in exsiliū missa, cum Firmum in Piceno pervenisset, ærumnis suis et vitæ finem una cum Laurentia a Deo impetravit.

AUCTOR
J. B.

9 Hujusmodi est ignoti auctoris de SS. Palatiæ et Laurentia narratio, quam fidem reperturam apud eruditos non arbitror: diu post illarum ætatem in litteras missam fuisse, colligi potest ex iis, quæ enarratæ earum morti mox subjicit his verbis: Tunc venerunt Christiani et collegerunt corpora earum, in eodem loco sepelierunt eam Nonis Octobris, ubi exuberant beneficia earum usque in hodiernum diem ad laudem Domini nostri Jesu Christi, et multa mirabilia per eam Dominus usque in præsentem diem fecit: quæ verba indicare videntur, dudum apud Firmum dictarum Sanctarum corpora jacuisse, et Sanctas multis ibidem prodigiis claruisse. primum, cum Saraceni de invento sub annum 400 Anconæ corpore S. Laurentiæ dictis haud satis congruit; alterum, nimirum claruisse illas apud Firmum multis prodigiis, nusquam alibi legi. Præterea Acta hæc seu Passio S. Palatiæ omnino similia sunt Actis S. Christinæ, Tyri apud lacum Vulsinum annuntiatæ, jam datis in Opere nostro ad diem xxiv Julii, nisi quod in his prodigia plura occurrant, et S. Christina sagittis confixa dicatur, idque non modo quantum ad rerum substantiam, sed etiam quantum ad adjuncta, imo et verba ipsa, quibus illa exprimuntur: quare S. Palatiæ Passionem hic recedere necesse esse, non arbitramur. Denique non modo Acta S. Christinæ, sed etiam Acta SS. Acicli et Victorinæ, martyrum Cordubensium, quibus hæc iterum similia sunt in multis, ut apud Tamayum in Martyrologio Hispanico ad diem xvii Novembris videre est, suspecta sunt: ut adeo via sit, quod de SS. Palatiæ et Laurentia certo et absque periculo erroris affirmari queat; si ea, quæ de earum cultu sacro diximus, excipias.

petita, plane incerta sunt.

E

F

